

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2014:B12

Huddungeby

Åtgärdsprogram för ekonomibyggnader

Huddunge socken
Heby kommun
Uppsala län

Sara Bäckman och Ellen Holtermann Wiig

Huddungeby

Åtgärdsprogram för ekonomibyggnader

Huddunge socken
Uppsala län

Länsmuseets dnr: VLM 140119

*Sara Bäckman
Ellen Holtermann Wiig*

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2014

Omslagsfoto: Vy över några av byns ekonomibyggnader

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Sara Bäckman och Ellen Holtermann Wiig, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-10-2

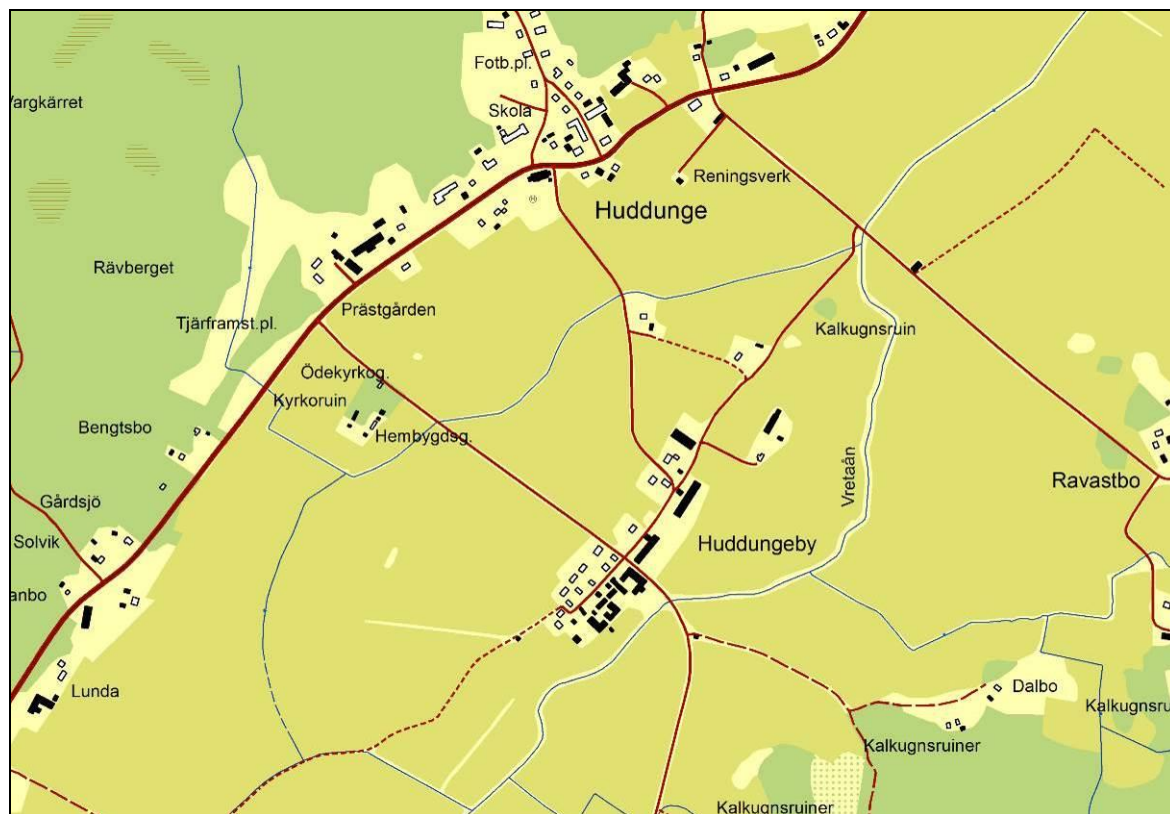
Innehåll

Innehåll.....	4
1 Inledning.....	3
1.1 Syfte och målsättning	3
1.2 Programmets omfattning	3
1.3 Metod	4
1.4 Åtgärder.....	4
1.5 Disposition	4
2 Huddunge radby	5
2.1 Historik.....	5
2.2 Karaktärisering	5
2.3 Befintligt lagskydd	6
3 Gårdsbeskrivningar	8
3.1 Erik Anders, Huddungeby 5:5.....	9
3.2 Vilan, Huddungeby 3:4	11
3.3 AndersOlsgården, Huddungeby 3:19 (mangård) och 5:2 (fågård).....	14
3.4 Jan-Ersgården, Huddunge 3:20	18
Litteratur och källor.....	21
Administrativa uppgifter	22

1 Inledning

Västmanlands läns museum har på uppdrag av länsstyrelsen i Uppsala genomfört en skadeinventering och tagit fram ett åtgärdsprogram för 14 byggnader i Huddungeby, Huddunge socken, Heby kommun, Uppsala län. Åtgärdsprogrammet omfattar två flyglar och 12 ekonomibyggnader fördelat på fyra gårdar. Huddungeby är en radby med mangårdar och fägårdar åtskiljda av bygatan. Två av fastigheterna är sedan 1988 byggnadsminnen.

Åtgärdsprogrammet har tagits fram under vintern 2014/2015 av byggnadsantikvarierna Sara Bäckman och Ellen Holtermann Wiig från Västmanlands läns museum.

Karta över området. Utdrag ur digitala fastighetskartan från 2004.

1.1 Syfte och målsättning

Målsättningen med åtgärdsprogrammet är att kartlägga, dokumentera och beskriva skadorna som hotar byggnadernas fortlevnad samt sammanställa hur de bör åtgärdas ur ett antikvariskt perspektiv. Syftet är att ge en aktuell bild av vilka skador som hotar byggnadernas fortlevnad och hur de bör åtgärdas för bevara byggnadernas kulturhistoriska värde. Programmet kommer att ligga till grund för en planerad upphandling av restaureringsåtgärder på de aktuella byggnaderna. Avsikten är också att programmet skall kunna fungera som en vård- och underhållsplan för byn även i framtiden.

1.2 Programmets omfattning

Programmet omfattar 14 byggnader fördelat på fyra gårdar. Dessa byggnaderna är två flyglar, två jordkällare, fyra magasin, två portlider, två ladugårdar med lador samt ett pumphus. De fyra aktuella gårdarna ligger i radbyns södra del och består utav tät och traditionell gårdsbebyggelse. På grund av en brand byggdes hela byn upp samtidigt, vilket har gett bebyggelsen en enhetlig karaktär både i konstruktion och utseende. Eftersom mycket av byns kulturhistoriska värde är kopplat till dess struktur

som radby är det angeläget att behandla bebyggelsen som en helhet, trots fördelningen på flera fastigheter varav endast två är byggnadsminne.

Eftersom programmet skall ligga till grund för en senare upphandling har vi fokuserat på exteriöra åtgärder av engångskaraktär. Interiöra skador är medtagna där de är av en sådan karaktär att de kan hota byggnadens fortlevnad.

1.3 Metod

Vid undersökningen på plats har byggnadernas byggnadsmaterial och skador inventeras, främst genom okulär besiktning. Eventuella rötskadors omfattning har undersökts med kniv. Fotografier har tagits med digitalkamera som dokumentation och arbetsmaterial.

Radbyn och de individuella byggnadernas historik har hämtats ur arkiv- och litteraturmaterial.

Åtgärdsprogrammet samt handlingar och fotografier rörande ärendet arkiveras på Västmanlands läns museums arkiv.

1.4 Åtgärder

De föreslagna åtgärderna har fått en av fyra prioriteringar: prioritet I är åtgärd som ska utföras snarast, prioritet II ska utföras inom en femårsperiod, prioritet III är åtgärd som ingår i periodiskt underhåll och prioritet IV är åtgärder av estetisk karaktär.

Prio I-åtgärder är sådana som måste utföras så fort som möjligt för att säkra byggnadens fortlevnad, som till exempel lagning av läckande tak. Prio II-åtgärder är för skador som inom några år kommer bli akuta.

1.5 Disposition

Åtgärdsprogrammet öppnar med ett inledande kapitel där ärendets bakgrund och syfte redogörs. Efter det följer ett kapitel med byns historik samt en övergripande beskrivning. Under kapitlet gårdsbeskrivning ges en genomgång av de fyra gårdarna som berörs av åtgärdsprogrammet, med beskrivning av gårdens samtliga byggnader, eventuella skyddsbestämmelser och bilder. Sammanställningen av respektive byggnaders skador och åtgärder ligger som bilaga till rapporten.

2 Huddunge radby

Huddungeby ligger på en åker en och en halv mil norr om Heby. Några hundra meter norr om radbyn ligger ortens centrum, med skola, kyrka och församlingshem.

2.1 Historik

Arkeologiska fynd i området visar att Huddungetrakten har varit bebodd sedan stenåldern. Huddungeby omnämns första gången 1326. Den första kyrkan på platsen var troligen en träkyrka som kring 1300 ersattes av en stenkyrka, som i sin tur ersattes av den nuvarande Huddunge kyrka år 1800. Ruinen efter den medeltida stenkyrkan finns kvar vid det som idag är Huddunge hembygdsgård.

Huddungeby eldhärjades 1834 och samtliga byggnader brann ner. Byn återuppbyggdes som radby efter tidigare mönster med mangårdar och fägårdar åtskiljda av bygatan. Vid laga skiftet 1850-54 fanns 16 gårdar utmed bygatan. Skiftet medförde att sju gårdar flyttades bort medan nio kvarstod i byn.

2.2 Karaktärisering

Huddungeby, särskilt den södra delen, har kvar sin struktur som radby. Även gårdsstrukturerna är sällsynt välbevarade med mangårdar och fägårdar på var sida av bygatan. Eftersom nästan samtliga byggnader uppfördes under samma tid har bebyggelsen ett enhetligt utseende med stora mangårdsbyggnader med en eller två flyglar. Den stora, herrgårdsliknande arkitekturen återfinns på flera ortar i Heby kommun, bland annat i de två radbyarna Röcklinge och Ål i Västervåla socken. Mangårdsbyggnaderna är uppförda i liggtimmer i en och en halv till två våningar, och de flesta har farstukvistar med enkel utsmyckning. Vanligt är även brutet tak med vitmålade, triangulära takkupor. Ekonomibygnaderna är uppförda i liggtimmer eller regelverk, och samtliga är målade i röd slamfärg. På alla gårdar utom en är taken lagda med lertegel.

En detalj typisk för trakten är den så kallade Huddungerosen, även kallad Östervålaros. Den är en snidad virvelrosett och var vanlig på dörrar i Västerlovsta, Huddunge och Österlovsta socknar.

Exempel på huddungeros

2.3 Befintligt lagskydd

De aktuella byggnaderna i Huddungeby har ett omfattande skydd genom Miljöbalken, Kulturminneslagen och Plan- och bygglagen.

Karta som visar vilka av byggnaderna som är byggnadsminne eller har skydd genom detaljplan

2.3.1 Riksintresse

Huddungeby [U30] är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården med motiveringen: ”Radby med välbevarad 1800-talsbebyggelse och stora, för trakten typiska bostadshus”.

2.3.2 Byggnadsminne

Fastigheterna Huddungeby 3:19 (Anders Olsgården) och 3:20 (Jan Ersgården) är förklarade som byggnadsminnen sedan 1988. Byggnadsminnet Anders Olsgården består utav mangården med manbyggnad och flygelbyggnad. Byggnadsminnet Jan Ersgården består utav mangården med manbyggnad och flygelbyggnad samt fägården med källarbod och portliderlänga.

Skyddsbestämmelserna för Anders Olsgården:

- Byggnaderna får inte rivas eller flyttas. De får inte till sitt yttre byggas om eller förändras utan länsstyrelsens tillstånd.

- Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- Det markerade området får inte ytterligare bebyggas utan länsstyrelsens tillstånd. Det skall hållas i sådant skick att närmiljö och byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Skyddsbestämmelserna för Jan Ersgården:

- Byggnaderna på situationsplanen som tillhör dessa skyddsföreskrifter markerade med A, B, C och D får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller förändras.
- Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- Det på situationsplanen med streckad markerade området får inte ytterligare bebyggas utan länsstyrelsens tillstånd. Det skall hållas i sådant skick att närmiljön och byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

2.3.3 Plan- och bygglagen

De flesta av byggnaderna i Huddungeby har skyddsföreskrifter i 1990 års detaljplan. Beroende på kulturhistoriskt värde har de tilldelats:

q1: Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, vars ursprungliga utförande skall bevaras. Tillkommande bebyggelse och restaureringar skall därför utföras med materialval och färgsättning som är väl lämpade för miljön. Således skall husen utföras med fasader av faluröd träpanel och sadeltak.

q2: Befintliga träfasader får inte ändras och skall underhållas med faluröd slamfärg. Ny byggnad får tillkomma endast som ersättning för befintlig och skall då överensstämma med den ersatta.

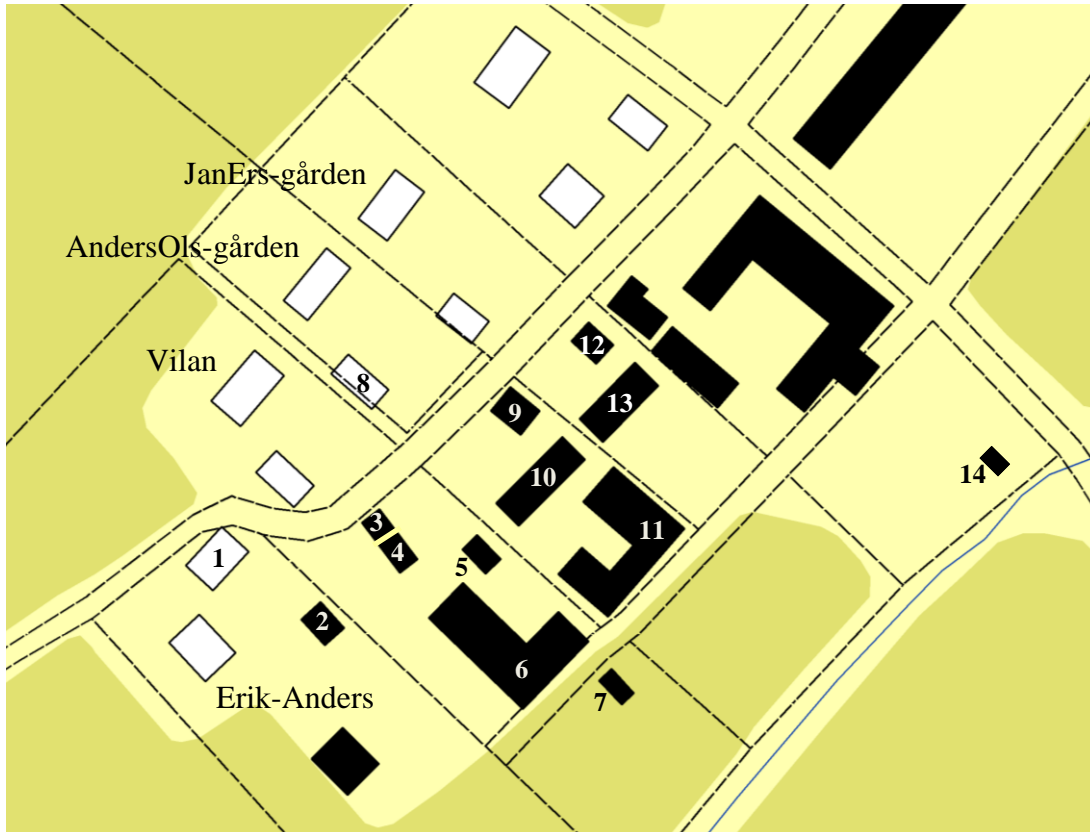
2.3.4 Fornlämningar

Strax utanför aktuellt område, på fastigheten Huddungeby 1:4 finns ett flyttblock som är 7*4*3,5 meter stort. Ovanpå ligger flertalet mindre stenar, 0,1 – 0,2 meter stora. Enligt en sägen ska flyttblocket ha blivit ditslungad av en jätte som bodde i Huddungeskogen.

Några hundra meter norrväst om radbyn ligger ruinen efter Huddunge g:a kyrka med ödekyrkogård. Byn kransas av flertalet lämningar efter kalkugnar och tjärgropar samt äldre boplatser från stenålder och framåt. På åkern några hundra meter sydväst för byn står en runsten, som enligt en sägen flyttades till en gård i byn och användes som trappsten. Stenen ville inte ligga stilla utan flyttade på sig var natt, varför den ställdes tillbaka på den ursprungliga platsen där den står än idag.

3 Gårdsbeskrivningar

Följande kapitel beskriver de fyra aktuella gårdarna uppdelat per gård. Här har inte hänsyn tagits till de fastighetsdelningar som skett under senare år utan är fördelade på de traditionella gårdsgränderna. Gårdarna är räknade från söder med början på Erik-Anders, Vilan, AndersOls-gården och JanErs-gården. De byggander som ingår i åtgärdsprogrammet är numrerade från söder med start på Erik-Anders. Numreringarna är särskilt för detta åtgärdsprogram och kan inte härledas till övriga program och inventeringar som gjorts för Huddunge by.

Karta som visar de inventerade gårdarna samt numreringen av byggnaderna

3.1 Erik Anders, Huddungeby 5:5

3.1.1 Byggnader

(1) Flyggelbyggnad (bagarstugan): Liggande timmer, klätt med pärlspont. Målat med Falu rödfärg. Enkupigt tegel på taket. Grunden: ohuggen sten, kallmurad. Årtalet 1857 på spiselhällen i köket. Bagarstugan är flyttad till gården från ”Hundbacken” (ca 350 m NÖ om gården). Gamla inventeringen tolkar 1857 som året för flytten, och bedömer byggnaden som 1700-tal. På spiselhällen i köket finns årtal 1857. Byggnaden har kvar mycket av sitt utseende från efter flytten och från tiden kring sekelskiftet 18/1900.

Mangårdsbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Byggnaden uppfördes som nytt bostadshus på gården 1908. Byggnaden är välbevarad och har kvar mycket av sitt tidstypiska utseende.

(2) Magasin och källare: Magasinet är uppfört under slutet av 1800-talet, 1890-tal. Under byggnaden finns ett murat valv med cementgolv vilket inte har varit möjligt att undersöka.

F.d Stall, idag garage (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Byggnaden brann ner 1997. Tegelstommen bevarades och används idag som garage.

3.1.2 Skyddsbestämmelser

Bagarstugan, mangårdsbyggnad samt magasin har skyddsbestämmelsen q1 i detaljplan. q1: Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, vars ursprungliga utförande skall bevaras. Tillkommande bebyggelse och restaureringar skall därför utföras med materialval och

färgsättning som är väl lämpade för miljön. Således skall husen utföras med fasader av faluröd träpanel och sadeltak.

Stallet är delvis återuppbyggt på de äldre tegelväggarna efter branden. Byggnaden har samma skydd som innan branden; q2.

3.1.3 Antikvariskt resonemang

Ambitionsnivån på byggnaderna bör vara hög på grund av dess ålder, välbevarade detaljer samt väl synlig i bymiljön.

3.1.4 Prioriterade skador

Här sammanfattas de skador på Bagarstugan samt magasinet som har prioritet I: akuta skador som bör åtgärdas snarast. Skador som har fått Prio II: åtgärdas inom femårsperiod, Prio III: ingår i periodiskt underhåll samt Prio IV: åtgärd av estetisk karaktär redovisas i bilaga 1: Åtgärdsprogram.

Flygelbyggnad (bagarstugan) (1): Inga åtgärder av prio 1.

Magasin med källare (2)

Tak: Takpannor ligger snett och löst. Åtgärda så taket har ett tillfredsställande hel taktäckning för att motverka skador på byggnaden.

Bärande väggar/syll: Det finns rötangrepp på syllén på tre av fasaderna. Under ingångspartiet är syllén samt två stockvarv skadade och bör bytas ut mot nytt material.

3.1.5 Bilder

1. Bagarstuga

2. Magasin och källare

3.2 Vilan, Huddungeby 3:4

3.2.1 Byggnader

Mangårdsbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Bostadshuset är byggt 1836 (daterad från sten i skorstenen). Byggnaden är timrad, har rödslammad locklistpanel och brutet sadeltak täckt med två-kupigt lertegel.

Flygelbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): En timrad byggnad med röd slamfärg, sadeltak täckt med två-kupigt lertegel.

(3) Källare: Murad cementgrund, stående brädpanel överst på gavlarna, målade med röd slamfärg, tidigare enkupigt tegel på taket, bytt under säsongen 2013 eller 2014 till rö trapetskorrugerad plåt.

(4) Magasin och hemlighus: Magasin: liggande timmer och stående bräder, målat med Falu rödfärg, tvåkupigt tegel. Hemlighus: liggande timmer, målat med Falu rödfärg, tjärade knutar, Tidigare tvåkupigt tegel på sadeltaket som byttes under 2013-14 till röd trapetskorrugerad plåt.

(5) Magasin: Byggnaden är uppförd i liggande timmer, målat med Falu rödfärg, tjärade knutar, tvåkupigt tegel.

(6) Ladugård och lada: Lada: stående bräder, målad med Falu rödfärg, tvåkupigt tegeltak. Ladugård: sockelvåning murad av tegelsten. På höskullen stående bräder,

målade med Falu rödfärg. Byggt 1959. Tidigare tvåkupigt tegel på sadeltaket som byttes under 2013-14 till röd trapetskorrugerad plåt.

(7) Traktorgarage: Mindre byggnad omringat av hästhage. Stående slät panel målat med röd slamfärg. Sadeltaket är täckt med lertegel. Porten på gaveln mot gården är förhöjd, troligen efter att traktorn blev större. Idag används det som förråd.

3.2.2 Skyddsbestämmelser

Mangårdsbyggnad, flygel, källare (3) samt de båda magasinerna (4 och 5) har benämning q1 i detaljplan. Definitionen lyder: q1: Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, vars ursprungliga utförande skall bevaras. Tillkommande bebyggelse och restaureringar skall därför utföras med materialval och färgsättning som är väl lämpade för miljön. Således skall husen utföras med fasader av faluröd träpanel och sadeltak.

Ladugården med lada har q2: Befintliga träfasader får inte ändras och skall underhållas med faluröd slamfärg. Ny byggnad får tillkomma endast som ersättning för befintlig och skall då överensstämma med den ersatta.

Traktorgaraget har inget skydd i detaljplan.

3.2.3 Antikvariskt resonemang

Tre av byggnaderna som har skyddsföreskrifter enligt q1 har under senaste åren försetts med plåttak. Enligt skyddsföreskrifterna är plåttak något som frångår definitionen där det är angett ”vars ursprungliga utförande skall bevaras”. Den tidigare inventeringen från 1974 anger enkupigt lertegel på källaren, tvåkupigt tegel på magasinerna. Ladugårdens skyddsföreskrifter reglerar inte byte av takmaterial. Trots att traktorgaraget saknar skydd i plan bör ambitionsnivå vara att ersätta material med lika befintligt.

3.2.4 Prioriterade skador

Här sammanfattas de skador på gårdens byggnader som har prioritet I: akuta skador som bör åtgärdas snarast. Skador som har fått Prio II: åtgärdas inom femårsperiod, Prio III: ingår i periodiskt underhåll samt Prio IV: åtgärd av estetisk karaktär redovisas i bilaga 1: Åtgärdsprogram.

Källare (3): Inga åtgärder av Prio I.

Magasin med hemlighus (4): Inga åtgärder av Prio I.

Magasin (5): Inga åtgärder av Prio I.

Ladugård med lada (6): Inga åtgärder av Prio I.

Traktorgarage (7)

Stängsel: Byggnaden ligger i en hästhage och avskärmas av ett elstängsel. Högt gräs växer intill byggnaden. En stängselstople har fallit ner och hästarna har kommit åt byggnaden och skadat panelen. Stolpen bör resas och förstärkas för att hindra att djur och byggnad skadas.

3.2.5 Bilder

3. Källare samt magasin

4. Hemlighus

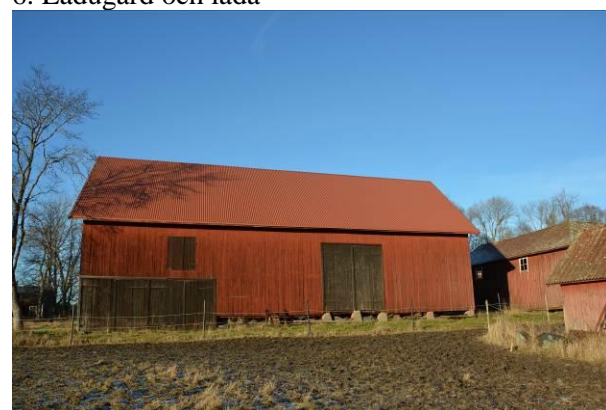
4. Magasin med hemlighus

5. Magasin

6. Ladugård och lada

6. Ladugård och lada

7. Traktorgarage

3.3 AndersOlsgården, Huddungeby 3:19 (mangård) och 5:2 (fägård)

3.3.1 Byggnader

Mangårdsbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Bostadshuset byggt 1837.

(8) Flygelbyggnad: Byggt 1835. Liggande timmer, knutat. Målat med Falu rödfärg. Tvåkupigt tegel. Stenlagd grund.

(9) Magasin: 1900-tal. Stående bräder. Målat med Falu rödfärg. Tvåkupigt taktegel.

(10) Portlida med garage, vedbod, port, förråd: Delvis stående, delvis liggande timmer, brädklätt. Målat med Falu rödfärg. Tvåkupigt taktegel.

(11) Ladugård, lada, vedbod: Ladan är byggd 1910. Stående timmer, målat med Falu rödfärg, tvåkupigt taktegel. Ladugården är tillbyggt 1919. Den har stående timmer, två tegelväggar. Bräddtak och tvåkupigt taktegel. Vedbod: stående timmer, målat med Falu rödfärg, tvåkupigt taktegel.

3.3.2 Skyddsbestämmelser

Mangårdsbyggnad och flygelbyggnad ingår i byggnadsminnet Q med följande skyddsbestämmelser;

Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller förändras. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte förvanskas.

Tomfastigheten får inte ytterligare bebyggas utan länsstyrelsens tillstånd. Det skall hållas i sådant skick att närmiljö och byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Bägge har skyddsbestämmelse q1: Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, vars ursprungliga utförande skall bevaras. Tillkommande bebyggelse och restaureringar skall därför utföras med materialval och färgsättning som är väl lämpade för miljön. Således skall husen utföras med fasader av faluröd träpanel och sadeltak.

Magasin (9), portlider (10) och ladugård, lada och vedbod (11) har q2: Befintliga träfasader får inte ändras och skall underhållas med faluröd slamfärg. Ny byggnad får tillkomma endast som ersättning för befintlig och skall då överensstämma med den ersatta.

3.3.3 Antikvariskt resonemang

Gården är delad på två fastigheter där den norra delen ingår i byggnadsminnet med starkt skydd. Fägårdens byggnader har ett skydd som medger t ex byte av takmaterial till plåt. Dock ligger dessa i direkt anslutning till de byggnadsminnesklassade byggnaderna och bör, om möjligt behålla sitt tegeltak.

3.3.4 Prioriterade skador

Här sammanfattas de skador på gårdens byggnader som har prioritet I: akuta skador som bör åtgärdas snarast. Skador som har fått Prio II: åtgärdas inom femårsperiod, Prio III: ingår i periodiskt underhåll samt Prio IV: åtgärd av estetisk karaktär redovisas i bilaga 1: Åtgärdsprogram.

Flygelbyggnad (8)

Tak: På taket finns vissa takpannor som är spruckna och vissa saknas helt. Detta bör åtgärdas snarast möjligt för att förhindra skador.

Skadedjur: Det finns märken efter skadedjur i timret. Dessa bör undersökas om det är ett aktivt angrepp som påverkar byggnaden fortlevnad.

Magasin (9)

Växtlighet: En stor ek växer nära byggnaden, grenarna skadar taket och bör sågas ned.

Tak: Taket har stora skador på undertak och takfot och takpannor i nordvästra samt nordöstra hörnet samt skadade takpannor på flera ställen. Takpannorna bör plockas ner och undertaket lagas. Vindskivor och takfotsavslut byts ut till nytt material samt målas.

Fönster: Fönsterbåge, karm, foder samt glas saknas så södra gavelns fönster. Fönster återmonteras alternativt ett nytt tillverkas och monteras. Målas likt övriga i vit linoljefärg.

Portlider (10): Inga åtgärder av Prio I.

Ladugård, lada, vedbod (11)

- Tak:** Byggnaden har ett sadeltak i vinklar täckt med en- och två kupigt tegel. I rännalarna mellan de olika takfallen ligger plåt som är svårt skadad. Skadade takpannor, vindskivor samt att dessa saknas på vissa ställen. Undermåliga hängrännor.
- Fasad:** Mycket dåligt skick på panelen kring ingången. Svår algpåväxt och stora fuktskador, ruttet, skadat och löst virke på vissa partier.
- Takstolar:** Fyra snedställda stolpar från takstol till stolpverkskonstruktion saknas i ladugård och vedbod.
- Bärande vägg:** Bärande stolpar och syll är delvis ruttna och ur led, ett påbörjat svampangrepp finns.
- Golv:** Brädgolven i ladan har börjat få fukt- och rötskador på grund av den stora mängden blött hö som ligger där.

3.3.5 Bilder

8. Flygelbyggnad

9. Magasin

10. Portlider med garage, vedbod, port, förråd

11. Ladugård, lada, vedbod

11. Ladugård

3.4 Jan-Ersgården, Huddunge 3:20

3.4.1 Byggnader

Mangårdsbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Timrad byggnad uppförd 1840. Datering finns på skorstensstocken. Stående locklistpanel målad med röd slamfärg. Plåttäckt brutet sadeltak.

Flygelbyggnad (ingår ej i åtgärdsprogrammet): Timrad byggnad uppförd 1835. Liggande timmer, stående rödslammad panel med vita knutar och fönster.

(12) Källare: Grunden är murad av natursten, delvis huggen. Gavlarna har överst liggande timmer målat i röd slamfärg. Sadeltak med tvåkupigt tegel. Tjårad bräddörr.

(13) Portliderlänga med sädesmagasin, port, stall och vedbod: Sädesmagasin, port, stall: liggande timmer med släta svarta knutar, övrigt timmer målat med röd slamfärg. Vedboden har liggande bräder målade med röd slamfärg. Tjårade portar. Hela byggnaden har sadeltak med enkupigt lertegel. Hemlighuset är rivet.

(14) Pumphus: Murat i lättbetong och putad samt avfärgat i vit kulör. Byggnaden har sadeltak med tvåkupigt lertegel samt en dubbeldörr på norra gaveln.

3.4.2 Skyddsbestämmelser

Samtliga byggnader utom pumphuset ingår i byggnadsminnet, Q med följande skyddsbestämmelser;

Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller förändras. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte förvanskas.

Tomfastigheten får inte ytterligare bebyggas utan länsstyrelsens tillstånd. Det skall hållas i sådant skick att närmiljö och byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Pumphus har ingen skyddsbestämmelse i detaljplan.

3.4.3 Antikvariskt resonemang

Gården är den del av byggnadsminnet som innefattar både mangårdsdel och fägårdsdel. Samtliga åtgärder skall ha en hög ambitionsnivå där material ersätts med lika befintligt. Pumphuset ligger i utkanten av bybebyggelsen samt saknar skydd vilket öppnar för möjlighet för interiöra åtgärder av moderna slag. Exteriört utseende bör dock inte ändras.

3.4.4 Prioriterade skador

Här sammanfattas de skador på gårdens byggnader som har prioritet I: akuta skador som bör åtgärdas snarast. Skador som har fått Prio II: åtgärdas inom femårsperiod, Prio III: ingår i periodiskt underhåll samt Prio IV: åtgärd av estetisk karaktär redovisas i bilaga 1: Åtgärdsprogram.

Källare (12)

Tak: Stora delar av taket har spruckna takpannor. Stora mängder löv och mossa täcker pannorna. Undertak och den bärande takkonstruktionen var inte möjlig att inspektera vid inventeringstillfället utan måste genomgå ordentligt vid en omläggning av taket.

Portliderlänga (13)

Mark: Nyligen har sly röjts bort från marken kring byggnaden. En del trädstammar och vedrester finns kvar samt att marknivån är hög och ger rötskador på syllen. Håll växtligheten kring byggnaden låg och frigör syllen genom att sänka marknivån.

Tak: Det finns enstaka trasiga takpannor på taket. Byt ut dessa till hela.

Syll: Se under Mark.

Pumphus (14)

Tak: Takpannor saknas samt skadat undertak. Läckage finns vid ventilationshuven. Takkonstruktionen har inte gått att inspektera vid inventeringstillfället. Troligen finns rötskador dock i vilken omfattning är svårt att säga.

Fast inredning: Pumpen läcker stora mängder vatten och bör åtgärdas.

3.4.5 Bilder

12. Källare

13. Portlidelänga med sädesmagasin, port, stall och vedbod

13. Portlidelänga med sädesmagasin, port, stall och vedbod

14. Pumphus

Litteratur och källor

Otryckta källor

Handlingar från följande arkiv har studerats:
VLM – Västmanlands läns museums arkiv.

Tryckta källor och litteratur

Johansson, Axel: *Från 1800-talets Huddunge*. Sala 1940.

Administrativa uppgifter
Västmanlands läns museums dnr: VLM 140119

Länsstyrelsen dnr: 434-3165-14

Fastighetsbeteckning: Huddungeby 5:2 m. fl.

Landskap: Uppland

Län: Uppsala län

Socken: Huddunge

Kommun: Heby

Ägare-beställare: Länsstyrelsen i Upplands län

Antikvarisk expert: Västmanlands läns museum
Karlskatan 2
722 14 Västerås
Tele: 021-39 32 22

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342